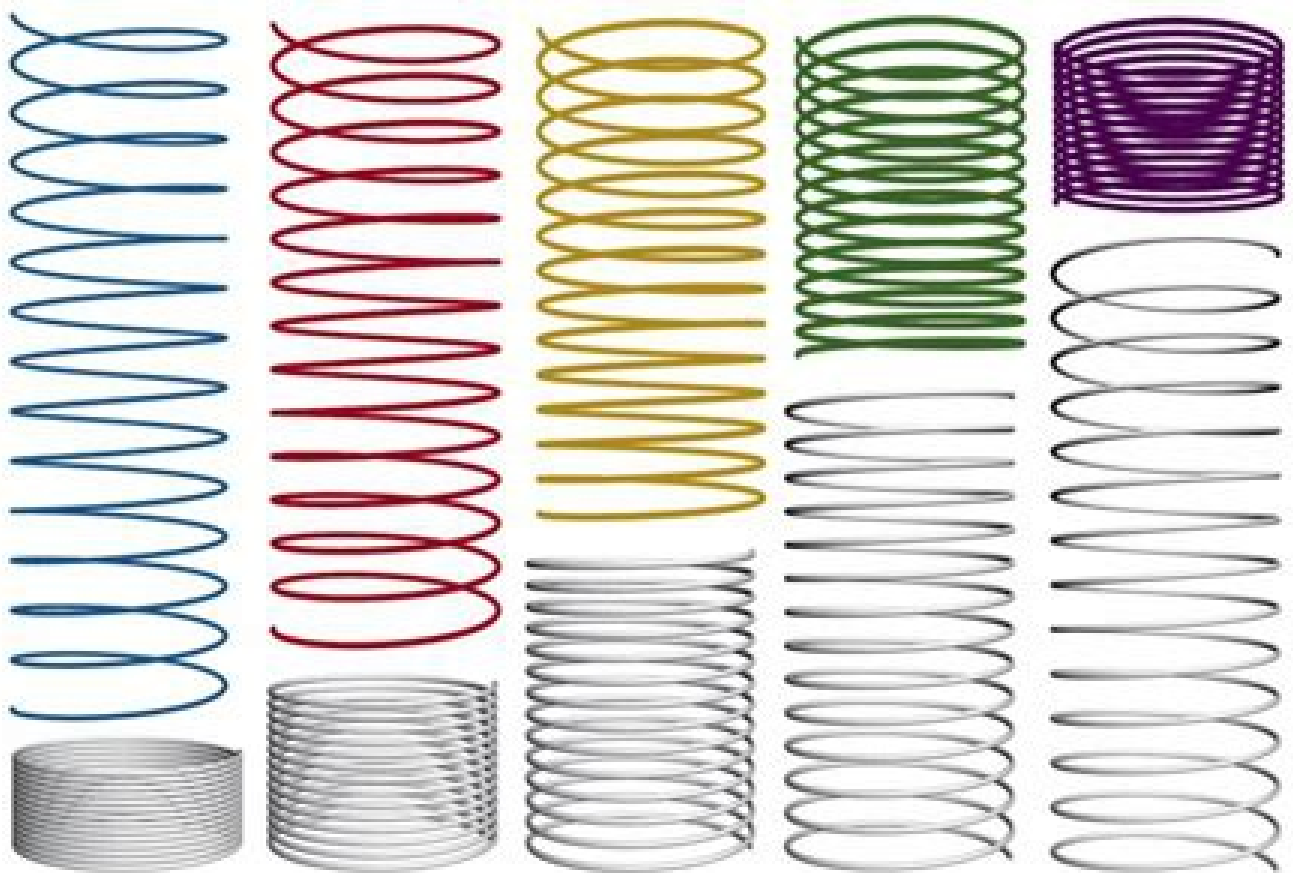

Hooglandse Nieuwe

informatieblad voor alle geïnteresseerden rondom
de Hooglandse Vieringen van de Ekklesia Leiden

zeventiende jaargang, nr. 4
september 2021
€ 2 (gratis voor leden)

veerkracht

Rapenburg 100
2311 GA Leiden
071-5134 558
info@ekklesialeden.nl
www.ekklesialeden.nl
www.rapenburg100.nl

Hooglandse Nieuwe is het blad voor alle geïnteresseerden rondom de Hooglandse Vieringen van de Ekklesia Leiden. Het verschijnt zesmaal per jaar.

Redactie Arie de Kluijver, Jasper Radder, Wim Schouten, Jan Slotboom, Myranda Wilbrink, Paulien van Yperen

Opmaak Myranda Wilbrink

Drukwerk Sylvia van Hoven

Hooglandse Nieuwe downloaden via:
www.ekklesialeden.nl/hooglandse-nieuwe-online/

Postabonnement € 20 per jaar
Nieuwe abonnees opgeven bij het secretariaat:
info@ekklesialeden.nl

Kopij voor het nummer van 31 oktober 2021 met het thema **'Solidariteit'** uiterlijk op zondag 17 oktober 2021 insturen naar: hn@ekklesialeden.nl

PASTORES

Christiane van den Berg-Seiffert
participantenpastor, 071-512 5137
christianevandenber@ekklesialeden.nl
Rob van Waarde, studentenpastor (PKN)
06-4193 5997, rob@rapenburg100.nl
Claudia Sarti, lifecoach, claudia@rapenburg100.nl

VERENIGING Ekklesia Leiden

Zie: www.ekklesialeden.nl
Dagelijks bestuur:
- **Marijke Nuiver** (a.i.), voorzitter@ekklesialeden.nl
- **Sytske Visscher**,
secretaris@ekklesialeden.nl
- **Chris Gerritsen**,
penningmeester@ekklesialeden.nl

REKENINGNUMMERS

Vereniging Ekklesia Leiden: NL66 INGB 0004 8198 29
- voor alle vrijwillige bijdragen
- voor lidmaatschap: € 25 (studenten € 12,50) per jaar
Stichting rk Vrienden van het Leidse Studenten Pastoraat: NL52 INGB 0000 6152 28
Stichting Diaconaal Fonds Hulpverlening LSE:
NL42 INGB 0003 3133 66 voor alle
diaconale giften

Deze rechtspersonen zijn erkend door de fiscus.
Uw giften zijn aftrekbaar.

In dit nummer over veerkracht:

- 3 Redactioneel
Wim Schouten
- 4 Veerkracht? Een theologisch gezichtspunt
Jan Delhaas
- 6 Haiku's op verschillende plaatsen
Anonymus
- 7 Veerkracht alleen is niet genoeg
Joop Maat
- 8 Veerkracht
Jules de Vries
- 9 De veerkrachtige mens
Carel Stolker
- 10 Veerkracht
Lia van der Laan
- 11 Het raadsel van mijn veerkracht
Francesco de Assisi [verwoord door René Fraters]
- 12 Monique Elastiek
Monique van der Gaag
- 13 Veerkracht in tijden van corona
René Fraters
- 14 De kracht van de veer
Jasper en Mariet Radder
Tieden uit Nijhoof
Lex van Wijngaarden

en verder ...

- 15 **LSE-NIEUWS**
- Overzicht Hooglandse Vieringen
- Bij de vieringen (Cor van Bree)
- 16 - Even voorstellen, Annie de Jong
- Reserveren ruimten RAP100
- 17 **HOOGSTPERSOONLIJK**
- Toeval bestaat niet (in memoriam Herman Wiersinga)
- 17 **DIACONAAT**
- Collectes Diaconie Ekklesia
- 18 **ACTIEF EN INFORMATIEF**
- project Ghana
- 19 - **Feddema actueel**
- Thema volgend nummer
- 20 **HET GEDICHT VAN**
- Arie de Kluijver

Collecten en bijdragen Ekklesia Leiden september 2021 (na september werkt deze QRcode niet meer)

Redactioneel

Veerkracht

Wim Schouten

De eik en het riet. Wie kent die fabel van La Fontaine niet? Tijdens een storm keek een stoere eik misprijzend neer op het buigende riet. Totdat de storm een orkaan werd, en ook de eik plat ging. Na de storm kwam het riet weer overeind. Maar de eik was voorgoed geveld. Deze fabel leert ons dat je soms beter kunt meeveren met de omstandigheden dan er koppig weerstand aan blijven bieden. Als je maar weer terugveert wanneer de situatie dat toelaat. Zoals, waar onze hoog en droog in Nijhoof verblijvende correspondent schrijft, de bewoners van de wierden 2000 jaar geleden meeveerden met eb en vloed, met hoog en met laag water. Nu de virologische orkaan corona aan kracht begint in te leveren, komen ook wij als individu en als samenleving weer voorzichtig overeind. Dat overeind komen gaat sommige mensen, zoals Lia van der Laan, niet altijd snel genoeg. Het gaat ook niet altijd vanzelf. Soms is het riet zo platgeslagen dat het een beetje hulp nodig heeft om weer overeind te komen. Hulp in de vorm van bijvoorbeeld mensen die Monique van der Gaag een goede maaltijd bezorgen of de bijtjes en de bloemetjes die Jasper en Mariet Radder door de crisis hielpen. Of iemand die de boeren waar Joop Maat over schrijft op weg kan helpen naar een nieuwe toekomst. Nieuw, anders... Want terwijl veerkracht bij riet neerkomt op terugkeren naar de oude stand is dat bij mensen en bij de mensenmaatschappij anders. Daar betekent veerkracht dat je aan de veranderende omstandigheden en inzichten aangepast overeind komt. En daarbij de lessen die uit de ramp getrokken kunnen worden meeneemt. René Fraters waarschuwt ons in een van zijn bijdragen aan dit nummer voor

het gevaar van terugkeer naar het oude abnormaal. Daar zit iets in. Hoewel ik daarmee het risico loop om met permisie van Jules de Vries op mijn bek geslagen te worden, durf ik te stellen dat de coronacrisis iets goeds teweeg kan brengen. Wanneer we de lessen die eruit te trekken zijn maar ter harte nemen en de kansen die een nieuwe start biedt maar grijpen. Wellicht kan ik een paar flinke klappen mislopen door hier aan toe te voegen dat deze ramp daarmee nog niet iets is om dankbaar voor te zijn. Ik kan me niet net als Franciscus, vertolkt door René Fraters, neerleggen bij alles wat er gebeurt omdat het Gods plan zou zijn. Wel kan ik me vinden in wat de anonieme Nietzscheaanse haiku-dichter in dit blad aanhaalt over sterker worden van tegenslagen. Dat kan een mens echter niet op eigen houtje. Afgezien van het verschil in buigzaamheid, is er nog een verschil tussen het riet en de eik. Een verschil dat La Fontaine wellicht over het hoofd heeft gezien. De eik in de fabel is *solitair*, terwijl het riet *solidair* is. De rietstengels staan met vele bij elkaar en kunnen zich aan elkaar optrekken. Net als wij in de Ekklesia, zoals Carel Stolker en Jan Delhaas schrijven, door het gevoel deel uit te maken van een gemeenschap de crisis te boven kunnen komen. Als Ekklesiegemeenschap zijn we een verzameling rietstengels die, nu de storm luwt, weer voorzichtig overeind komen. We veren terug in een situatie die anders is dan toen de coronastorm ons deed buigen. Want terwijl de storm raasde, tikten de lange termijn-ontwikkelingen gestaag door. Zoals de veranderende manier waarop mensen omgaan met zingeving, de vergrijzing van het ledenbestand, de langzaam maar zekere krimp van onze gemeenschap en de rode cijfers van de

penningmeester. Wat betekent dat voor onze diensten, onze activiteiten, onze huisvesting? Moeten we meebuigen met de tijd of als een stoere eik vertrouwen op de kracht van onze stam en op onze diep verankerde wortels? Deze en tal van andere vragen zullen de komende jaren een beroep doen op onze veerkracht. Laten we daarbij één ding niet uit het oog verliezen. Dat is onze opdracht om in goede en in slechte, in rustige en in turbulente tijden, elkaar en anderen vast te houden en tot steun te zijn. Want onze veerkracht zit in onze verbondenheid met elkaar en met de wereld.

Veerkracht?

Een theologisch gezichtspunt

Jan Delhaas

Annemiek van Vleuten is de vleesgeworden veerkracht', schreef sportcolumniste Marijn de Vries in dagblad Trouw^[1]. Het missen van de gouden plak in Rio, daaruit had ze kracht geput. Een voorbeeld van iemand die zich aan de eigen haren uit een beroerde situatie omhoogtilt, zoals van Baron van Münchhausen wordt beweerd. Het is een voorbeeld van hoe iemand in zichzelf de kracht vindt om zich op te richten en daarmee de ervaren noodlottige situatie te overstijgen.

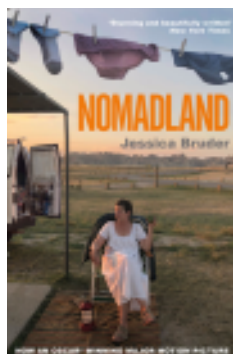

Eenmaal bezig met het begrip veerkracht kom je het letterlijk overal tegen. Veerkracht is een woord geworden, dat ervoor staat dat mensen zich niet neerleggen bij wat hen is overkomen aan diepgrijpende gebeurtenissen. In het docudrama Nomadland^[2] sluit Fern (echtgenoot overleden, de mijn waar hij werkte gesloten, het stadje waar ze woonden opgedoekt) zich aan bij een groep in retro camper(tje)s rondreizende zestigers en zeventigers, slachtoffers van de financiële crisis van 2008, d.w.z. ze verloren baan en werk, moeten verder in een Amerika zonder sociaal vangnet. Uitgespuugd door het kapitalistisch sys-

teem bestaan ze bij de gratie van seizoensarbeid (een tijdje pakketjes inpakken bij Amazon, schoonmaken op een camping). Essentieel voor de veerkracht van deze mensen is het onderdeel uitmaken van een gemeenschap. Het blijkt een gemeenschap, waarbij het luisteren naar elkaars verhalen essentieel is en waar iedereen elkaar helpt. Trots en waardigheid tekenen deze mensen. De combinatie gemeenschap en veerkracht kom je ook tegen in de bijeengebrachte verhalen van Rotterdammers die in de coronacrisis hebben laten zien, dat 'Sterker door strijd' ('Wij geven nevernootniet op, slaan ons door de ergste ellende heen en komen

daar vervolgens sterker uit.') in het DNA van de Rotterdammers zit. Daarmee wilde de redactie van Gers! hoop en inspiratie bieden. 'Samen zijn we sterk, samen komen we ook sterker uit deze crisis tevoorschijn' klinkt het hoopvol.^[3] Het is duidelijk dat de coronacrisis een belangrijke rol speelt in de zichtbaarheid van het woord veerkracht in allerlei vormen van publicatie. Het is essentieel in het leven van migranten, die veel risico en levensgevaar (zoals de oversteek van zeeën met gammele boten) trotseren en daarmee enorme

veerkracht tonen. Alle reden om hun verhalen te horen en te publiceren.

Veerkracht

Toch is er iets in het woord veerkracht dat me stoort. Het heeft niets met vogels en pluimage te maken. Hoewel? Wel met die andere veer die als hij uitgerekt wordt weer terugspringt in zijn oorspronkelijke vorm. Daar gaat de suggestie vanuit, dat toegepast op menselijke omstandigheden, alles weer in de oude plooi terugvalt, terug naar het 'oude' normaal. En dat is toch wat je niet wilt. Ja, vliegtuigmaatschappijen en reisorganisaties staan voor in de rij om bij versoepelingen tijdens de coronacrisis naar het oude normaal terug te keren. Albert Heijn maakt dan ook geen personeel meer vrij voor het ontsmetten van de boodschappenkarretjes ook al is de deltavariant van het coronavirus verraderlijk onder ons aanwezig. Precies op het punt van gedrag van 'wij mensen' moeten we eerder op zoek naar een nieuw normaal op basis van wat we kunnen leren van de crisis, hoe we daarin terecht kwamen en wat dat vraagt voor een ander gedrag. Dat geldt zowel voor een crisis die ons allemaal raakt als voor de crises die je persoonlijk overkomen. Reden voor verandering. Voor de vraag ook hoe we effectief ons gedrag kunnen veranderen. Er zit echter nog iets storends in het woord veerkracht. Het zou zomaar opgevat kunnen worden als een individuele kracht, een karaktereigenschap, die iemand al of niet bezit. Voor je het weet zijn mensen die zwaar lijden onder depressies, door een dodelijke ziekte alle moed verloren of om andere redenen diep in de put zitten nog extra geveld door het vonnis van buitenstaanders: 'eigen fout of schuld, te weinig veerkracht!'. Dat doet weinig recht aan mensen en aan het concept resilience.

Negevwoestijn, Israël

Resilience^[4]

Hoop is - in ieder geval voor christenen - naast geloof/vertrouwen en liefde een belangrijk begrip. Maar hoop moet wel ergens op gestoeld zijn, aanknopingspunten vinden in de realiteit. Het concept resilience (vaak vertaald met het niet-preciese veerkracht) kan daarbij helpen. Resilience komt van het Latijnse *salire*, dat 'opspringen' betekent. Resilience betekent dan ook letterlijk: het vermogen tot 'opnieuw opspringen'. Je zou het de kracht kunnen noemen om moeilijke situaties te boven te komen. Het gaat om kracht en motivatie. Resilience krijgt steeds meer aandacht in de humane wetenschappen, maar ook in het levensbeschouwelijke discours. In de menswetenschappen en in de hulpverlening werd vaak de nadruk gelegd op het causale verband tussen bepaalde dramatische factoren in het menselijk leven en de onvermijdelijke negatieve effecten die dat statistisch te weeg brengt. Het concept resilience biedt een tegenwicht voor deterministische en fatalistische interpretaties van de werkelijkheid. Het heeft oog voor individuele verhalen van mensen, die kennelijk ontsnappen aan de noodlottige causaliteit, blijvende trauma's, beschreven in de statistieken van bepaalde noodlottige menselijke gebeurtenissen. Resilience veronderstelt een zekere mate van weerbaarheid bij mensen, aanpassingsvermogen en een kracht om iets op te bouwen en de wil om zich te engageren. Dat betekent niet dat er geen enkel spoor overblijft van de onverwachte, ernstige gebeurtenis-

sen die mensen kunnen overkomen of dat alles weer als van ouds wordt, het oude normaal. Maar er valt iets te kiezen. Wat mensen aan ernstige dingen overkomt vraagt om een reactie. Groei, kennis en zelfverstaan kunnen leiden tot een nieuw evenwicht. Het integreren van wat je overkwam in je dagelijkse realiteit.

Bij kracht lijkt het weer te gaan over van zichzelf uit sterke mensen. Daarom vraag ik aandacht voor wat sociaalpsycholoog Brené Brown de kracht van kwetsbaarheid noemt.^[5] Het leven is broos en kwetsbaar en er is niemand die niet ergens in het leven gewond is geraakt. Dat moeten we onder ogen zien. Dat is niet gemakkelijk. De neiging bestaat om kwetsbaarheid te nege-

De Amerikaanse Brené Brown, onderzoeker bij de Universiteit van Houston aan het Graduate College of Social Work

ren. We wapenen ons door schilden van perfectie en onaantastbaarheid te maken om ons te beschermen tegen de broosheid en breekbaarheid van het leven. Echter met zulke bewapening laat iemand zich moeilijk kennen en is het lastig om authentieke relaties met anderen aan te gaan. Geconfronteerd met lijden en verlies is het incasseren problematisch en kunnen mensen daaraan kapot gaan. Brown wijdt zich in haar werk aan ontwapeningsstrategieën om die opgebouwde defensie af te breken. Voor Brown is spiritualiteit van belang voor een leven in verbondenheid. Zij definieert spiritualiteit als 'de diepgewortelde overtuiging dat we onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn door een kracht die groter is dan wijzelf; een kracht vervuld van liefde en compassie'. In een recent interview vertelt ze dat ze door haar onderzoek naar kwetsbaarheid opnieuw de verbindende waarde van de kerk heeft ontdekt.

De geloofsgemeenschap

Naast kracht (als kwetsbaarheid) en motivatie noemde ik gemeenschap (NB Nomadland) als essentieel voor het vinden van een nieuw evenwicht. Ook al staan motivatiecoaches klaar om wie vastgelopen is in bijvoorbeeld werk of getroffen is door een burn-out te helpen met het vinden van persoonlijke motivatie en kracht om weer door te kunnen gaan. Verbinding met anderen lijkt essentieel.

De geloofsgemeenschap erkent persoonlijke autonomie, maar niet als een

irreëel individualisme, waarbij de ander niet nodig is. De gemeenschap is voorwaarde voor een goed leven.

De christelijke geloofsgemeenschap leeft van verhalen. Bijbelse verhalen, maar altijd in relatie met de realiteit van het dagelijkse leven. Zo is er het verhaal van het volk Israël dat veertig jaar in de woestijn heeft doorgebracht en zichzelf daar behoorlijk is tegengekomen. In de ontmoeting met de Eeuwige is het vrij geworden, leerden de mensen dat het alleen niet gaat, maar dat je elkaar nodig hebt en dat dat geen zwakheid is maar een kracht. Een oude manier van leven is losgelaten, een nieuw leven is geoefend. Iedereen gun je een woestijn, een plek van bezinning op zijn tijd. Naast andere plekken is de geloofsgemeenschap zo'n plek. Ik ervaar de Ekklesia Leiden als zo'n plek. Ook daar hoor je van week tot week verhalen. De Hooglandse vieringen beogen een plek en een tijd (een woestijnsituatie) voor bezinning en inspiratie te zijn, waar wordt geoefend om de Eeuwige te ontmoeten en daardoor ook jezelf. De aanwezigheid voor een ander wordt ingeslepen.

Het belang van gemeenschap wordt heel krachtig duidelijk in wat vier evangelisten op een heel eigen manier vertellen over de opstanding van Jezus van Nazareth. Over resilience, opspringen gesproken. In geen van de vier verhalen gaat het over opstanding als feit. Het gaat over de ervaring van vrouwen bij het graf, over de leerlingen die de verrezen Jezus ontmoeten. In de diepste crisis, de dramatische dood van Jezus met wie zij hun leven hadden verbonden geven de leerlingen niet op. Ze trekken zich aan elkaar op. Zelfs Thomas die het leek op te geven wordt erbij gehaald. Ook dat is gemeenschap, een ander niet aan zijn lot overlaten. De naam van de Eeuwige, aan Mozes geopenbaard, Ik zal er zijn (voor jou, voor jullie), klinkt als een echo aan het

eind van Matteüs' narratief over Jezus: 'Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voleinding van de wereld'. Wie ooit voor een behandeling, of patiëntbezoek in het voormalige Diaconessenziekenhuis (nu Alrijne) in Leiden is geweest, kan zomaar in het trappenhuis de tekst tegenkomen: Mijn oog zal op u zijn. Ik ga er vanuit dat de meeste mensen (artsen, verpleegkundigen, anderen) daar zonder betekeniservaring aan voorbij-

gaan. Voor wie verbonden is met deze verhalen en persoonlijke geloofservaringen is die tekst daar op die witte muur van grote troost. Communicatie daarover zou in de daar geleverde zorg niet misstaan.

Naast de verhalen die in vieringen van de Ekklesia worden verteld en die van de Ekklesia een levende gemeenschap maken zijn nu juist de elementen van bemoediging, gebed, belofte van nabijheid en de zegen waarmee de geloofsgemeenschap de samenleving dienend wordt ingezonden van groot belang. Naast het verbale vormen de rituelen in de liturgieviering gelovigen tot gemeenschap: het samen delen van het brood (verbondenheid in leven en liefde) en drinken van de wijn van de vreugde over een rechtvaardige wereld (bijbels geformuleerd: Rijk van God). Het zijn de rituelen die je op kunnen tillen en je een op een bijzondere manier kracht kunnen geven. Toen ik als eindverantwoordelijke voor de

Bonhoeffer-serie (Advent 2020) voor een sobere, aan het monastieke leven ontleende liturgie koos, liet ik daarbij ook de vredeswens aan begin van het samendelen van brood en wijn vallen. Dat was een onbezonnen beslissing, want terecht kwamen er heftige reacties over het gemis van dit als essentieel voor de gemeenschap beleefde gebaar: elkaar opzettelijk in de ogen kijken, met de handen tegen elkaar of met de hand op het hart (en elk ander in coronatijd bedacht gebaar) de vrede te wensen.

De kracht van gemeenschap, zeker die van de geloofsgemeenschap, is de mogelijkheid om elkaars motivatie, engagement en 'veerkracht' in stand te houden of te versterken. Als jij niet meer kunt bidden, bidden anderen wel voor jou.

Côte de Fumel, 22 augustus 2021.

[1] Trouw, 29 juli 2021.

[2] Nomadland werd in april 2021 bekroond met een Oscar voor de Beste film, de Beste regie en de Beste vrouwelijke hoofdrol (Francis McDormand). De film is gebaseerd op het non-fictieboek Nomadland: Surviving America in the Twenty-First Century.

[3] Gers! Magazine 2021. Het devies Sterker door strijd ontving het in de Tweede Wereldoorlog verwoeste Rotterdam in 1948 van koningin Wilhelmina.

[4] Voor wat er over resilience gezegd kan worden heb ik dankbaar gebruik gemaakt van Annemie Dillen, 'Veerkracht' als concept voor het theologische denken over gezinnen. Bron: Collationes, 37e jaargang, nr. 4, december 2007.

[5] In 'Messiaanse exegese. Theologische bijbeluitleg met het oog op het Rijk' besteedt Ariaan Baan in zijn artikel 'Een gewonde waardigheid - Paulus en Brené Brown over kwetsbaarheid als messiaanse kracht' aandacht aan het onderzoek van Brown.

Veerkracht in haiku's

In deze HN vindt u op verschillende plaatsen een haiku geschreven door iemand die anoniem wenst te blijven

Veerkracht door teksten?

Verbondenheid door muziek?

Nooit meer vergeten?

Veerkracht alleen is niet genoeg

Joop Maat

Onderweg tijdens onze fietsvakantie spraken Ineke en ik met een boer. Wij troffen hem 's avonds op het erf van zijn boerderij, waar wij de nacht doorbrachten. Een paar dagen eerder hadden we een tv-uitzending gezien over boeren in de Gelderse Vallei, die plaats zouden moeten maken om waardevol natuurgebied te beschermen. Wij waren nieuwsgierig of dat voor hem en zijn bedrijf ook gold. 'Onze' boer bleek een vriendelijke en alleszins redelijke man. Hij leek in de verste verten niet op de heethoofden onder de boeren, die als uiting van machteloze woede met hun tractoren naar Den Haag trekken om het Malieveld te bezetten. Hij vertelde ons dat hij zijn veertig koeien binnenkort weg zou doen. Hij was het zat om heen en weer geslingerd te worden in de malle-molen van vier overheidslagen. "We zijn als boeren in dit gebied jarenlang in gesprek geweest met het gemeentebestuur en de provincie om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Maar dat bleek allemaal voor niks te zijn geweest, want toen kwam het Rijk met nieuwe maatregelen. Die doorkruisten onze aanpak en dan heb je ook nog de Europese regels", zo meldde hij ons. "Bovendien zit ik iedere avond een tijd achter de computer om een hele rij administratieve gegevens in te voeren". Zijn grootste probleem bleek te zijn dat de regels waar boeren zich aan moeten houden, voortdurend veranderen. Als voorbeeld van het zwalkende overheidsbeleid noemde hij, wijzend op zijn koeienstal: "Die heeft mijn vader gebouwd met subsidie van de overheid, en ik mag hem weer afbreken, ook met subsidie".

Verzieken

Het is zonneklaar dat de overheid een belangrijke rol heeft gespeeld in het verzieken van de Nederlandse veeteelt en akkerbouw. Het na de oorlog ingezette beleid, voldoende voedsel produceren tegen een lage prijs, heeft resultaat gehad. Maar de ontwikkeling

om de akkerbouw en veeteelt steeds meer te intensiveren, en de opbrengsten te maximaliseren, is veel te lang doorgezet.

Nu zijn de bordjes verhangen, en klinkt in Den Haag de roep om halvering van onze veestapel. Dat is geen prettig geluid voor een boer, die opgezadeld zit met torenhoge kredietlasten. Die dreigt nu in de mangel te raken tussen een veranderend overheidsbeleid en de hoge leningen bij de banken. Als gevolg van de landbouwsubsidies en de schaalvergroting bestaat de Nederlandse veestapel op dit moment uit zo'n 95 miljoen kippen, 11,5 miljoen varkens en 1,5 miljoen melkkoeien. Dat is veel en veel meer dan er voor de nationale consumptie nodig is. Dat geldt niet alleen voor de veeteelt, maar ook voor de akkerbouw. Nederland is dan ook een zeer grote exporteur van vlees en akkerbouwproducten. Wat we niet exporteren is de mest, die de meer dan 100 miljoen dieren dag in, dag uit produceren. De wissel die ons huidige landbouwsysteem op het milieu en de natuur trekt is veel te groot. Nederland kampt met een stikstofoverschot, met een sterk vervuild watersysteem en we verliezen in een hoog tempo planten- en dierensoorten. De sector barst uit zijn voegen en is te zwaar en vervuilend voor het land dat hem draagt.

Subsidie

Omdat het teveel aan stikstof de bouw van wegen en woningen blokkeert,

kwam de overheid met een subsidieregeling, die ten doel had het aantal varkenshouderijen te verlagen. In totaal 278 bedrijven maken van de regeling gebruik. De kosten voor de overheid bedragen ongeveer 1 miljoen euro per varkenshouderij. Maar het aantal in ons land aanwezige varkens zal er nog geen 7 procent door verminderen.

Veel boeren zien zelf ook in, dat de intensieve veeteelt en akkerbouw moeten stoppen. Hopelijk beschikken ze over voldoende veerkracht en ondernemerschap om mee te gaan in een fundamenteel andere opzet van onze voedselproductie. Een aantal van hen ziet kansen in een overstap naar geheel andere producten. Tijdens onze fietstocht zagen we daar voorbeelden van. Op enorme arealen worden lelies geteeld. Overigens ook voor het overgrote deel bestemd voor de export. De lelie is een plant die gevoelig is voor diverse ziekten en plagen. Om die met succes te kunnen telen moeten er dus bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. En op hun beurt zijn die slecht voor de volksgezondheid. Boeren zijn over het algemeen pragmatische mensen. Ze beschikken over voldoende veerkracht om nieuwe kansen te zien. Maar zonder een fundamenteel ander verdienmodel zal het voor hen heel moeilijk zijn om over te schakelen op een minder intensieve landbouw. Terwijl zij juist als specialisten in grondgebruik veel zouden kunnen bijdragen aan het herstel van de biodiversiteit.

Veerkracht

Jules de Vries

Laat mij hem op zijn bek slaan, de eerstvolgende die zegt: "Alles gebeurt met een reden". Emily Mc Dowell verzuchtte dit in de periode waarin ze op 24-jarige leeftijd kanker kreeg. Nee.... die kanker was redeloos. En dat geldt ook voor de coronacrisis die we nu in rap tempo proberen achter ons te laten. Eveneens zeg ik, vrij naar Emily: als corona Gods plan was, dan is God een beroerde planner. Maar langzamerhand komen we er van af. Ik behoor tot de leeftijdsgroep die in juni 2021 dubbel gepfizerd mocht worden. Wat een opluchting, wat een vreugde, we mochten weer, we konden weer. Eerst nog even met de rem erop, we moeten wel een beetje meevoelen met de onbeschermden jongeren, die in het afgelopen jaar al die beperkingen ter wille van ons oudjes hebben moeten doorstaan, maar die jongeren haalden ons al rap in met hun wel of niet vervalste QR-code. Helaas bleek de deltavariant nog sneller en weer was Nederland de risee van Europa. Alle getroffen sectoren komen krakend weer op gang. Buitenlands toerisme, de cultuursector, de horeca, elke nieuwe stap is een stap naar meer vrijheden. Voor de cultuursector is het een langzaam herstel dat nog jaren kan duren, bang als we nu weer geworden zijn voor de deltavariant. Veel ondernemers kunnen opnieuw aan hun pensioenopbouw beginnen, omdat ze alles gebruikt hebben om hun bedrijf de crisis te laten overleven. Anderen hebben een levenspartner verloren of zijn zelf nog langzaam herstellende van de slopende ziekte die corona ook kan zijn. Ik kan me de kennis herinneren die ik eind juni voor het eerst weer op de spinningles aantrof: meer dan een jaar zitten tobben en deze zieken-

verzorgster moest van heel ver komen om haar beroep weer uit te kunnen oefenen.

Veerkracht, dat heb je nodig in zo'n situatie. Veerkracht om niet in het verdriet van je gemis te blijven hangen. Verdriet, waarvan Samuel Johnson zei: "Verdriet is de roest op de ziel. Activiteit poetst hem weer blinkend schoon". Dus kom op....volle kracht vooruit.

Elkaar via een gemeenschap waar je deel van uitmaakt stimuleren, dat is de beste manier om de veerkracht op te roepen

Damiaan Denys, onze Hollands-Belgische coronapsychiater vindt dat we de coronacrisis moeten omarmen. Accepteer de dood van al die mensen. Het leven is geen recht, het leven is een geschenk en deze crisis kun je gebruiken om je dat weer eens goed te realiseren, aldus Denys. Denys pleit ook voor de-individualisering. Redeneer niet vanuit je individuele zelf, maar probeer een gemeenschapsgevoel te ontwikkelen. Dat ben ik van harte met hem eens. Als er veerkracht nodig is, dan is een hechte gemeenschap de beste om die te stimuleren.

Ian Hacking beschreef in "The looping effects of Human Kinds": "door iemand op een nieuwe manier te omschrijven kunnen we zijn gedrag beïnvloeden". De mens is nu eenmaal gevoelig voor de meningen van anderen. Als je hockeymaatjes maar tegen je blijven zeggen: Jules, wat ben je toch een geweldige hockeyer, dan gaat deze zeventigjarige dat vanzelf geloven en ernaar spelen. (Maar helaas, de maten zeggen niets en liever spelen ze de bal naar een ander al was het maar om hem in de ploeg te houden. Gelukkig is er dan de derde helft, waar ik dan toch

mijn zegetocht kan vieren.)

Elkaar via een gemeenschap waar je deel van uitmaakt stimuleren, dat is de beste manier om de veerkracht op te roepen via het effect waar Hacking het over heeft. Zo word je tot werken aanzet en kan Samuel Johnson's roest van de ziel worden geschuurd. Daarvoor zijn al die gemeenschappen van (Past) Rotary, hockeyclub, Ekklesia,

maar vooral familie zo van belang. Vooral familie, want daar mag je (bijna) altijd op vertrouwen; lees er het beroemde boek van Herman Koch: "Het diner" maar eens op na: trouw aan je

kinderen ad infinitum. De wereld zal, daar ben ik van overtuigd, genoeg veerkracht tonen. Van de meest beperkende effecten van corona zijn wij hier in Europa dan wellicht deze zomer af, voor heel veel landen zal het nog een hele tijd duren voor die hun bevolking zoals wij hier hebben gevaccineerd. En al die tijd kunnen er weer nieuwe varianten opduiken. Daarover somberen brengt ons niet verder. Laten we onze veerkracht gebruiken ook daar te helpen vaccineren; goed voor daar én voor hier!

Als corona Gods plan was, dan is God een slechte planner, waren zo ongeveer de eerste regels van mijn stukje. Maar bekijk het eens, met de Britse theoloog C.S Lewis, van een andere kant. Stel je eens een leven voor zonder de mogelijkheid van het lijden. Wat zou het leven dan zijn? Zonder pijn, dood en verdriet, het leven zou kraak nog smaak hebben. Lewis: "wanneer je de mogelijkheid van het lijden probeert uit te sluiten, dan zul je ontdekken dat je het leven zelf hebt uitgesloten".

Dan had dit artikelje over veerkracht nooit geschreven kunnen worden.

De veerkrachtige mens

Carel Stolker

Waar ik vroeger bij het woord ‘veerkracht’ eigenlijk vooral moest denken aan bouwkunde, aan fysieke constructies van bruggen en hoge gebouwen en de mate waarin zij bestand zijn tegen stress, is in de loop van de afgelopen jaren het woord ‘veerkracht’ voor mij veel rijker aan betekenis geworden. Veerkracht heeft immers ook een minstens zo belangrijke sociale component, in de zin van het vermogen van mensen om te herstellen van stress en tegenslag. Aan onze Universiteit Leiden wordt er door sociale wetenschappers veel onderzoek naar veerkracht gedaan, vooral naar veerkracht bij jonge mensen. Drie jaar geleden is er nog extra geld voor uitgetrokken. Uit dat onderzoek blijkt dat tal van factoren van invloed zijn op

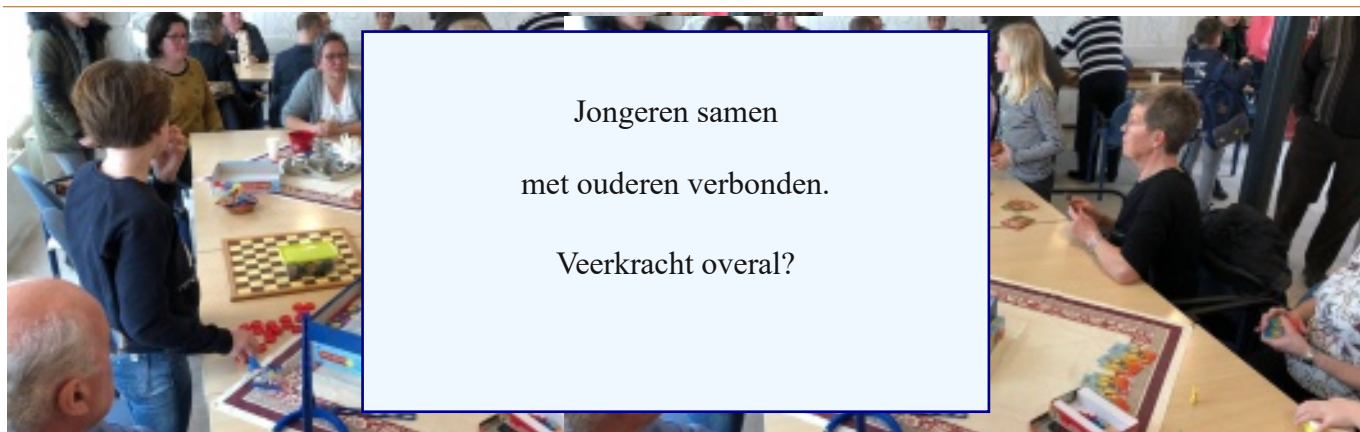
de veerkracht van een mens. Zo is de genetische make-up belangrijk, hoe onze hersenen op stress reageren. Maar minstens zo belangrijk is de sociale omgeving: vriendschappen, de gezinssituatie van een kind, de opvoeding, de mate van gehechtheid van een kind aan de ouders, de veiligheid die het kind ervaart op school. Ik las in de vakantie (overigens een vreemd woord voor een gepensioneerde, dat ervoer ik deze zomer voor het eerst) de roman van Marieke Lucas Rijneveld, *De avond* is ongemak. Het is een schrijnende roman over het volstrekt ontbreken van sociale veiligheid in het leven van een dertienjarig meisje. Alle veerkracht lijkt ze uit zichzelf te moeten halen.

Het wetenschappelijk onderzoek richt zich vanzelfsprekend ook op de impact van COVID-19 op jongeren. Dat gebeurt natuurlijk niet alleen in Leiden, maar overal. Uit al dat onderzoek blijkt dat positieve interacties met anderen cruciaal zijn. Wetenschappers zoeken daarom naar mogelijkheden om het sociale netwerk waarvan jongeren het moeten hebben te versterken: thuis, op school en in hun vrije tijd. De opdracht is: versterk het kind als sociaal wezen. En ‘omgeving’, de ander, doet er dan

toe. Waarom dat alles bij het ene kind zoveel gemakkelijker gaat dan bij het andere en waarom bij het ene kind bepaalde interventies wel werken en bij het andere niet, dat vraagt naar onderzoek. Het maakt sociale wetenschappers wel eens jaloers op natuurkundigen en ingenieurs met hun onder alle omstandigheden gelijklijk werkende wetten van de fysica.

Wat voor kinderen en jongeren geldt, geldt natuurlijk ook voor ons, wat ouderen zeg ik maar even, aan de start van een nieuw kerkelijk (en academisch) jaar. Als het om veerkracht gaat, heeft het christelijk geloof sterke papieren: met het belang dat ze hecht aan gemeenschapszin en met zijn teksten, beelden en muziek over de mens die weer opstaat, die het leven na tegenslag of verlies weer weet op te pakken en die sterker verder gaat. Het is de ander die ons tot veerkrachtige wezens maakt.

En ten slotte, waar ik van overtuigd ben: positief leren denken is belangrijk. “De mens wordt vaak wat hij denkt”, zei Mahatma Ghandi eens. Ten goede, maar ook ten kwade. Veerkracht door wat meer opgewektheid over de toekomst van onze wereld, dat wens ik onze Ekklesia Leiden graag toe.

Veerkracht

Lia van der Laan

Wat is veerkracht eigenlijk? Emotionele veerkracht is het vermogen om te gaan met tegenslagen, veranderingen en stress. Hoe zit dat met de kerk of het jodendom/christendom in het algemeen? Gezien de geschiedenis zie je dat van het geloof een enorme kracht kan uitgaan. In alle eeuwen is het volk Israël vervolgd en een groot deel steeds opnieuw vernietigd. Toch hield het geloof in die ene G'd, de G'd van Abraham, Isaak en Jacob, die beloofd had: "Ik zal er zijn", het volk steeds opnieuw op de been. En dan op de plaats van bestemming, waar dan ook, bouwden zij hun leven weer op. Hun geloof gaf hen veerkracht. Ook het christendom wordt al eeuwenlang van binnen en van buiten aangevallen. Van binnenuit door ruzie over bijvoorbeeld een slang die wel of niet gesproken heeft of andere interpretaties van stukken in de Bijbel, waarbij alle rek in het geloof verdween en de meningen als staaldraad werden verkonigd en als dogma's vastgelegd. Ben je niet voor mij, dan ben je tegen mij. Beeldenstormen, scheuringen waren het gevolg. Van buitenaf door communistische regimens, IS en noem er nog maar een paar. Maar ook hier ervaar je de wilskracht, de veerkracht om verder te gaan. Religie geeft de mensen houvast en verbindt. En in de loop van jaren zie je dat verschillende religies in Nederland elkaar zijn gaan respecteren. We kijken over elkaars muren heen. Zo kunnen we van elkaar leren en dat is een proces om tegen veranderingen te kunnen. In tijden van ziekte, dood of nu tijdens de coronapandemie wordt vanuit alle religies gebeden, geofferd en gevast en worden andere rituelen voltrokken, om hulp en steun van de eeuwige, de onnoembare, de alles verbindende helende kracht. Maar nu kun je ook het omgekeerde

waarnemen. Terwijl de regering versoepelingen aankondigde, restaurants hun deuren openden en de terrassen zich vulden met mensen, lijkt de versoepeling de kerk voorbij te gaan. Of de rek eruit is. Als een BOA wordt erop gelet dat er drie stoelen tussen mensen leeg zijn. Er zijn mensen die bij elkaar op bezoek gaan of samen optrekken, maar die geen eenheid vormend, toch op afstand van elkaar moeten plaatsnemen. Discussie onmogelijk, alle redelijkheid is dan verdwenen. Wees gezegend voor elkaar, maar dat kun je dan jammer genoeg niet terug vinden. Gevolg is dat mensen zich niet meer thuis voelen. Wegblijven en niet meer willen komen. Zo vallen mensen uit elkaars handen en ik hoop niet uit G'ds hand. We zijn volwassen mensen en velen zijn alleenstaanden die dan door koppels uit elkaar worden gehaald. Laten we flexibel zijn en elkaar de verantwoordelijkheid teruggeven. We zongen nog "G'ds woord, een bindende kracht, dat de duisternis ons niet overmeestert" van Huub Oosterhuis. We kunnen ook zingen "Dat de veerkracht in ons behouden blijft". Zo kunnen we samen brood en wijn delen en elkaar de vrede wensen. Nu, omdat velen zijn gevaccineerd, zag

ik mensen weer zingen, handen schudden en dichter bij elkaar gaan zitten. Al is dit nog geen officieel beleid. Het is in elke kerk anders. Op YouTube zie je dat er kerken zijn die zeker al meer dan een maand na afloop van de dienst koffie met elkaar drinken. Het belangrijkste is dat we open staan voor elkaar en willen begrijpen wat de ander doet zoals zij/hij doet. Dat de veerkracht ervaren wordt.

We zullen de veerkracht nog hard nodig hebben, omdat het virus voorlopig nog niet onder controle is gebracht en wij steeds met andere omstandigheden en regels te maken krijgen.

Ik eindig met een paar regels uit het gedicht van Valeer Deschacht,

*Heer God, wij danken U voor de nieuwe dag met de vele kansen die u ons geeft
maak ons aandachtig, Heer voor de glimlach die vertrouwen geeft
voor de attentie die blij maakt en voor de ontmoeting die eenzaamheid breekt.
Laat niet toe Heer dat onze vreugde vertroebeld wordt door angst voor al wat gebeuren kan.
Want vandaag zijt Gij de aanwezige in het hart van ons bestaan.*

Het raadsel van mijn veerkracht

Auteur: Francesco de Assisi

“Hoewel hij zijn Zoon was, heeft hij moeten lijden, en zo heeft hij gehoorzaamheid geleerd.” (Brief aan de Hebreërs, 5: 8)

Ik lig naakt op de vloer. Mijn laatste uur heeft geslagen. Om mij heen zitten de meest beminde van mijn medebroeders. Zachtjes zingen ze het Zonnelied. “Altissimu omnipotente bon Signore...” De tranen lopen uit mijn vrijwel blinde ogen. Het is gedaan met dit lichaam. Ik heb het kapot gewerkt. In Egypte liep ik een oogkwaal op door de vele vliegen. Als ik hoest dan komt er bloed op. En ik heb vreemde plekjes op mijn vingers en tenen. Lepra? Dat houden we maar geheim. Ik heb net mijn laatste wens uitgesproken: “leg mij naakt neer en zing mijn lied.” Wonderlijk dat ik nog steeds de kracht heb om te zeggen wat ik op dit moment nodig heb. Daar heeft het me maar zelden aan ontbroken. Mijn gedachten glijden terug naar het verleden. Hoe zit dat met mij en deze wonderbaarlijke veerkracht?

Mijn vader was de rijkste man van de stad. Ja, ik was de zoon van de Jeff Bezoz van mijn tijd. Ik werd niet beproefd want hij zorgde voor alles. Laten we het maar hardop zeggen: ik was een verwend moederskindje. Ik hoefde maar met mijn vingers te knippen en het was er. Geld, feesten, vrienden... alles was er. Maar het was niet blijvend. Daar kwam ik wel achter. En hoe. Tijdens een van de vele zinloze oorlogen werd ik een gevangene. Maanden rotte ik weg in een ondergrondse kerker. Ja, de val was diep. Ik werd hevig depressief. Niets had me hierop voorbereid. Gelukkig had ik mijn stem nog. Ik zong voor mijn vrienden, en voor mezelf. Ze kropen naar me toe, tegen me aan. Het was daar zo koud en nat. En ik zong mezelf

warm. En door me te uiten kwam alle ellende los. En zo ging het eruit. Dat is een van de elementen van mijn veerkracht. Zingen is voor mij een levensbehoefte.

Thuisgekomen was ik ontregeld. Het oude verwende leventje paste niet meer. Toen gebeurde het. Ik was in een stokoud kerkje en opeens hoorde ik een stem: “Francesco herstel mijn huis!” Ik ging oude kapelletjes herstellen met mijn blote handen. Iedereen schudde het hoofd. Die Francesco spoort niet helemaal. Maar pas later werd het me duidelijk dat die stem iets anders had bedoeld. De kerk was verrot, corrupt en gewelddadig. En hoe kwam dat? Omdat ze zo rijk was aan grond en bezittingen. En toen kwam de oplossing tot mij: ik sloeg een bijbelboek open en daar stond het: neem al je bezittingen en verkoop ze. En ik moet je zeggen, ik ben een fanaticus. Een christen fundamentalist. Altijd al geweest. Dat hebben ze ondertussen weg gepoetst onder die

suikerzoete laag die ze na mijn heiligverklaring over me heen hebben gespoten, maar zo is het wel. Dus ik ging voor de totale armoede. Ik ging leven als een dakloze, nee, ik werd een zwerver. Uit vrije wil. Hoewel... vrije wil? Dat idee leeft niet voor mij. Nee, ik leef vanuit het diep gevoelde besef dat alles wat er gebeurt, al is het nog zo rotzig, dat is de WIL van God. Geef je daar maar aan over. Eens stond ik voor een klooster te bedelen. Een broeder stormde naar buiten en ranselde me af met een houten knuppel. Beurs en bebloed kroop ik weg. En toch zei ik tegen de geschokte medebroeders: “laten we de Heer loven en prijzen. Want kennelijk vindt Hij dat ik dit nu nodig heb.” En ook in mijn tijd vonden de meeste mensen dat te extreem. Maar het gaf mij een ongewone veerkracht want als je kunt aanvaarden dat alles de wil van God is, wie of wat kan je dan nog schaden of van streek maken! En zelfs nu, in mijn stervensuur zing ik zachtjes met de broeders mee: “Wees geprezen Mijn Heer, door onze zuster, de lichamelijke dood...” Ik aanvaard. Het is niet anders. God lof! Allelujah.

Monique Elastiek

Monique van der Gaag

Vertwijfeld vraag ik mezelf af, waar is mijn veerkracht gebleven? Het jongetje uit klas 1 van de lagere school, dat mij dagelijks begroette met een: “Hoi Monique... Elastiek!” zou verbaasd opkijken, als hij wist dat dit mijn geuzennaam werd. Volhouden én doorzetten, juist als het moeilijk is. Dat kon ik altijd heel goed. Focussen! Dat is mijn handelsmerk. Als kind al. En verder mijn hele leven lang. Hoe heet die Griekse godin ook alweer, die haar pijl en boog richt op het doel? Artemis, was het toch? Ik ben als de scharnierbloem, die blijft staan, zelfs al knakt men de steel. Of ben ik toch meer als een trampoline, die heel goed is in meebewegen: incasseren en terugveren?

Spiegels

En toen brak de zomervakantie aan. Een tijd, waarin alles stil ligt: iedereen gaat de hort op. Inclusief werkgevers. In mijn dorp startte de actie #Een klein gebaar, kijk eens om naar elkaar! Ik liep niet met mijn ziel onder mijn arm, maar ik wilde wel graag nuttig en zinvol bezig zijn door onbekende, eenzame mensen een gratis bloemetje te brengen. Maar de enige, die het bloemetje verdiende, was ikzelf... Mijn beschermengel wist dat. Want toen ik

op weg ging met twee Biedermeiertjes liet hij me op de hoek van de straat bij het grofvuil twee spiegels vinden. Om eens in te kijken. Ik was het groene vinkje op andermans to-do-list. En dat deed mijn veerkracht absoluut geen goed.

Plukken

Om blij te worden, ging ik naar de Pluktuin. Een bezoeker vroeg of ik haar kon helpen. Ze had last van haar rug en wilde toch graag een boeketje voor thuis. “Met alle plezier”, zei ik. “Even mijn eigen bloemen in een emmer zetten.” En weldra wandelden we samen langs de bloemen en keuvelden wat. Zou dit een bron van inkomsten kunnen zijn? Ik bedacht als slogan: “Als u niet kunt bukken, laat mij dan voor u plukken!” Maar vanzelfsprekend ook weer geen twintig boeketten. En natuurlijk ook niet ad hoc. Ik ben helemaal niet zo flexibel als ik dacht. Want op zondag is de Pluktuin gesloten en ook de betere bloemenzaken zijn dicht. Hoe moet het dan wel?

Geen isolement

In de lockdown begon ik spontaan met de inmiddels vertrouwde wekelijkse liturgische schikkingen. Op een vaste dag: voor de zondag. Het was mijn teken van verbinding als probaat middel tegen de gruwelijke eenzaamheid, die ook mij overviel. Zo bracht ik mijn liefde voor de bloemen en de liturgie tot uiting. En mijn liefde voor taal. Iets doen, wat ertoe doet,

werkt veerkrachtverhogend. Zo hadden de gratis maaltijden op de zaterdag ook hun veerkrachtige uitwerking. Met enige aarzeling meldde ik me aan bij het team van Iedereen is Bijzonder. Terugkijkend kan ik zeggen, dat die bijzondere maaltijden mijn lichtpuntjes waren in die verder donkere corona-tijd. Ik bleek helemaal geen einzalgänger, integendeel. Ik zit graag aan tafel in goed gezelschap...

Veerkracht

De maaltijden kwamen aan huis, waar ik er met een lieve buurvrouw of een goede vriendin van genoot. Alles natuurlijk corona-proof. De zaterdagavonden waren opeens een stuk gezelliger. Samen eten is leuk: een kaarsje op tafel en een muziekje aan. En toen was de lockdown voorbij. Maar de voedzame gratis maaltijden bleven komen. Alleen sloeg ik af en toe over. Geheel tegen mijn gewoonte in. Want zonder het te beseffen, sijnpeelde mijn energie weg en daarmee verloor ik mijn veerkracht. In mijn verlangen naar een betaalde baan als bloemist deed ik tijdelijk vrijwilligerswerk met bijzondere kinderen en bijzondere bloemen. En hoopte dat dit mijn droombaan werd. De doornen aan de rozen zag ik niet meer. Daarom greep mijn beschermengel in...

Foto rechts boven: veldboekje met blauwe agapanthus 30 juli 2021

Foto links onder: Monique met een boeketje in de Pluktuin

Wat is ons heilig?

Schoonheid? Troost? Verbondenheid?

Eens of niet mee eens?

Veerkracht in tijden van corona

René Fraters

Het is het jaar 1347 AD. Al vijf decennia is er sprake van natte en koude zomers. Een hardnekkige climate change. Er is ook overbevolking en de landbouwgronden raken uitgeput. Steeds meer arme mensen lijden honger. Dan springt er in het verre China een bacil over van dier op mens. Via de bruine rat die overal voorkomt in de overbevolkte steden. Dan breekt er een ongelofelijke felle pandemie uit. De pest, ook wel de zwarte dood genoemd. Via het moderne vervoer (vrachtschepen, handelskaravannen) komt het Europa binnen.

Koningen, bestuurders reageren traag en verward. De veerkracht van de gewone mensen wordt enorm op de proef gesteld. Een derde, ja soms zelfs de helft van de bevolking sterft binnen drie jaar. En de virus wappies weten het zeker: het is de schuld van de Joden en de melaatsen. Overal breken er moordpartijen uit. Rond 1370 is er in de lage landen geen Jood meer in leven.

Toch herstelt de samenleving, al duurt het lang en blijven veel mensen getraumatiseerd achter. Maar wat moet je, honger en kou dwingen je om te werken, om toch weer plannen te maken. En er worden weer kinderen geboren. Een wonder. Qua veerkracht is het beeld dus gemengd. Aan de ene kant een enorme levenswil die maakt dat veel mensen toch weer de draad

oppakken. Maar aan de andere kant groeit er door alle angst en ellende ook een ongekeerde agressie tegen minderheden. Geruchten worden ook dan al gauw gezien als "feiten" en dat leidt tot nog veel meer ellende.

Via de Indiase filosofie kennen we tegenwoordig het begrip Karma. De wet van oorzaak en gevolg. Doe je goed, dan heeft dat positieve gevolgen, doe je slecht dan zal dat negatief voor jou uitpakken. Hoe merk je dat? Daarover hebben ze een mooi verhaal: eerst waait er een veertje tegen je aan. Dan voel je een erwt. Een steentje raakt je. Maar je luistert niet. Dan komt er een baksteen op je hoofd. En tot slot suist er een rotsblok op je af. Karma dus. Ik denk vaak: die corona dat is fase baksteen. Dit is een zware waarschuwing voor de mensheid. Gaan we nu echt luisteren of blijven we neoliberal doorrazen?

En weer zien we tijdens deze pandemie een gemengd beeld als het om de veerkracht gaat. Mensen herpakken zich ondanks het verlies van ouders, geliefden, ondanks dreigende financiële zorgen. Dat is groots om te zien. Wat een kracht heeft de mens. Maar je hoort ook: we willen zo snel mogelijk terug naar "normaal". Terwijl dat normaal eigenlijk abnormaal is. Al tientallen jaren regent het veertjes, erwten, steentjes enz. Wat hebben we nu nog nodig

voordat de meerderheid inziet dat de bakens verzet moeten worden?

In de Ekklesia hebben velen zich in woord en daad ingezet voor dat hoog nodige tegengeluid. Laat ik dat hier met ere vermelden. En toch zie je dat die boodschap niet voldoende aanslaat. Dat is zeker een gedeelde pijn en frustratie. Onlangs is mij daarover iets duidelijk geworden. Als we de (giftige) plant Het Kapitalisme tot aan haar wortels bekijken dan zie ik twee aannames die nog steeds een negatieve rol spelen in ons (economisch) handelen. De eerste is: het moet mij elk jaar beter gaan. Zolang mensen dit blijven geloven zal het neoliberale consumeren blijven woekeren. En de veerkracht en het geduld van moeder Aarde uitputten. En dat zal ons pijn doen, want zoals paus Franciscus zo treffend schreef: "God vergeeft altijd, mensen vergeven soms, maar de natuur vergeeft nooit." De tweede aanname is (sinds Adam Smith): hebzucht is niet slecht en zondig maar juist goed! Als er ergens een basaal idee is dat de basis vormt van het moderne kapitalisme dat is het dit. Er is een onstuitbare en gestimuleerde hebzucht die ons denken vergiftigt. Een simpele aanname maar wat een gevolgen! Dus, hoe eerder we deze "stemmen" in ons hoofd door hebben hoe beter. Voor ons en deze kwetsbare aarde.

Wat mij niet ombrengt

maakt mij sterker, zegt Nietzsche.

Wat kan ik niet aan?

De zee geeft mij rust,

bewegende golven kracht,

energie, veerkracht

Eind goed, alles goed?

Zee en bomen ruisen mooi?

En gaat het maar door...?

De kracht van de veer

Jasper en Mariet Radder

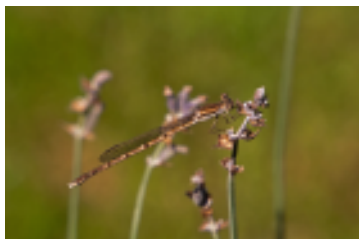

*Hommel op
Ossetong*

In het analoge tijdperk werd de veer van een camera gespannen met de duim. Na lichtmeting van het onderwerp, bepaling van de gewenste diafragma-opening en sluitertijdcombinatie, de keuze van het lenstype en de uitsnede van het onderwerp door de zoeker, kon met de wijsvinger de ontspanningsknop worden ingedrukt en de opname gemaakt op film. In de donkere kamer kon de film dan worden ontwikkeld als positief (dia) om geprojecteerd te worden en als negatief (foto) om afgedrukt te worden.

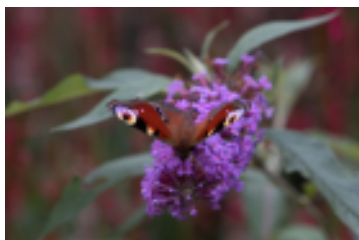
In het digitale tijdperk is aan dit principe niets veranderd. De duimkracht is elektrisch geworden, de film heet nu sensor, naast de zoeker is er een schermje gekomen en de bewerking kan digitaal plaats vinden. In de coronatijd was het niet altijd mogelijk bijzondere locaties te bezoeken om te fotograferen. Dat bleek gelukkig ook niet nodig. In de directe omgeving van het eigen huis, in de tuin, waren prachtige waarnemingen te doen en vast te leggen. Ziehier het resultaat: Dagpauwoog op Buddleia, Libel op Lavendel en Hommel op Ossetong.

Mede daardoor behielden wij onze veerkracht.

*Libel op
Lavendel*

*Dagpauwoog
op Buddleia*

Tieden uut Nijhoof

Ode aan het landschap

Lex van Wijngaarden

Niet iedereen zal er zich van bewust zijn, maar 2021 is uitgeroepen tot “jaar van het landschap”. Natuurlijk een vondst van de toerisme-industrie, maar op zich niet zo gek om - in een jaar waarin veel Nederlanders hun vakantie in eigen land doorbrengen - eens extra de aandacht te vestigen op de grote variëteit aan Nederlandse landschappen. Mooi woord overigens: landschap. Het suggereert dat het land geschapen is en iedereen kent wel het grapje dat God de aarde geschapen heeft behalve Nederland, want dat hebben de Nederlanders zelf gedaan.

Museum Wierdenland in naburig Ezinge geeft een mooi beeld van hoeveel moed en creativiteit onze verre voorouders meer dan tweeduizend jaar geleden gehad moeten hebben om zich van de Drentse zandgronden te begeven in de blubber van dit zompige en gevaarlijke waterland. Wie wel eens heeft meegedaan met een wadlooptocht kan er over meepraten.

Toen de Romeinen aan het begin van onze jaartelling de Waddenzee zagen, waren ze stomverbaasd dat hier mensen konden leven. Grote legers, op weg om Germania in te lijven, werden kansloos weggespoeld door het opkomend tij. De Romeinen kwamen nooit meer terug en de Friezen en de Saksen bleven vrij. Plinius de Oudere schrijft over een gebied ‘dat noch land noch zee is’ en over ‘een armzalig volk dat op omhoogstekende

heuvels woont die het zelf op grond van ervaring met de hoogste stand van de vloed met de blote hand heeft opgeworpen (...) als zeevaarders bij vloed en schipbreukelingen bij eb’. Maar de bewoners van dit gebied wisten mee te bewegen met de natuur en het getij. Het was hun flexibiliteit en veerkracht die hen in staat stelde om in te spelen op wisselingen van eb en vloed en aldus deze barre, maar vruchtbare gronden in cultuur te brengen: ondiep water waar het goed vissen was en kwelders met gras voor runderen en schapen en later ook graan.

Met alle dreiging van klimaatcrisis en zeespiegelstijging merkte Maria onlangs op: “het is maar goed dat we op een wierde wonen; houden we tenminste droge voeten”. Dat is overigens nog maar de vraag als er ook nog stormen woeden die het water hoog opstuwen. En het wordt toch wel een heel ander leven: wonend op een mini-eiland met een bootje voor je levensbehoeften naar de hogere gronden in Drenthe varen.

Misschien is het een les aan ons allen om in deze crisistijden ook mee te bewegen met de natuur en ons meer rekenschap te geven van wat wij in wezen over ons zelf afroepen. Dat zou nog eens van echte veerkracht getuigen.....

*Buitendijkse kwelders
bij Hornhuizen*

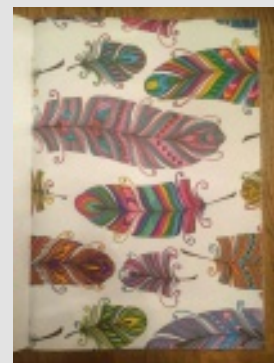

Hooglandse Vieringen

Iedere zondagochtend

De vieringen worden zo mogelijk in een wat andere vorm weergegeven via

de website: www.ekklesialeden.nl

OVERZICHT

Dogma's: struikelblokken of stapstenen?

5 september	Waarom dogma's?	Martien Brinkman (liturg Christiane van den Berg)
12 september	De laatste dingen	Christiane van den Berg
19 september	Verzoening	Roosmarijn Goldbach
26 september	Drie-eenheid	Cor van Bree
3 oktober	Almacht	Henk Schouten
10 oktober	nog niet bekend	Egbert Myjer (liturg Jac van der Hoeven)
17 oktober	Oogstdienst	Jan Delhaas
24 oktober	nog niet bekend	Jan Berkvens
31 oktober	Uitverkiezing	Joost Röselaers (liturg Japke van Malde)
7 november	Allerheiligen	Christiane van den Berg

Cor van Bree

Op 5 september beginnen we met een nieuwe serie maar we openen dan ook op onze eigen manier het academisch jaar, in de hoop dat het een jaar zal worden waarin het meeste onderwijs weer oog-in-oog gegeven kan worden. Emeritus hoogleraar Martien Brinkman van de Vrije Universiteit Amsterdam zal voorgaan. Hij heeft zich onder andere beziggehouden met de (als het goed is vruchtbare) spanning tussen religie en cultuur. Zijn laatste boek: "Met of zonder?", gaat over religie privé en publiek. Zijn onderwerp zal zijn: 'Waarom dogma's?'; hiermee begint de nieuwe serie met als overkoepelend thema 'Dogma's: struikelblokken of stapstenen'?

Dogma's hebben in de loop van de kerkgeschiedenis nogal wat onheil gesticht: twijfel aan de Heilige Drie-eenheid was al voldoende om op de brandstapel terecht te komen. Of kunnen dogma's ons toch op een niet dwingende manier inspireren en ons richten in het geloof? Omdat er nogal wat dogma's zijn, splitsen we de serie

in twee delen. Het tweede deel zal in februari 2022 aan de orde komen. Na de aanloop op 5 september komen op 12 september 'De laatste dingen', het 'eschaton', aan de orde. Een bekende voorstelling: het laatste oordeel. Loopt het wel goed met me af? Of is er geen reden tot angst? De dienst van 19 september gaat over 'Verzoening'. Alweer een heikel thema: verzoening door voldoening (de kruisdood van Jezus)? Of is er sprake van een voortgaand proces van verzoening? In de daarop volgende dienst (26 sept.) zal het over de 'Heilige Drie-eenheid' gaan. Een boeiend dogma dat echter tegen alle logica ingaat: drie en toch één, één en toch drie. Is er een spirituele benadering mogelijk? In de vijfde dienst (3 okt.) is 'Almacht' het thema. Berucht probleem: als God almachtig is, waarom grijpt Hij dan niet in en laat Hij zoveel kwaad gebeuren? De dienst van 31 oktober sluit bij deze diensten aan. Het onderwerp is dan 'Uitverkiezing'. Alweer een donker onderwerp: hoeveel mensen hebben er

niet over getoed of ze wel uitverkoren waren? Of is een blijmoediger interpretatie mogelijk?

In de maand oktober hebben we twee voor ons bekende pastores in de diensten: Jan Delhaas (17 okt.) en Jan Berkvens (24 okt.). Het thema van de eerste dienst zal met de oogst verband houden. Er zal aandacht zijn voor de natuurvriendelijke zelfpluktuin in Zoeterwoude. Daarnaast ontvangen we twee gasten. De eerste (10 okt.) is Egbert Myer, jurist met een lange loopbaan. Hij was o.a. de Nederlandse rechter bij het Europese hof voor de rechten van de mens. Hij is ook emeritus hoogleraar van de Vrije Universiteit Amsterdam. Zijn onderwerp is nog niet bekend. Op 31 oktober is Joost Röselaers in ons midden, predikant bij de gemeente Vrijburg te Amsterdam en remonstrants predikant te Oosterbeek; eerder was hij predikant bij de Nederlandse kerk in Londen. Op 7 november is er de Allerheiligenviering.

Even voorstellen

Mijn naam is Annie de Jong. Ik ben 53 jaar oud en volg een deeltijdstudie theologie aan de hogeschool Windesheim in Zwolle. In september begin ik als stagiaire bij de Ekklesia in Leiden. Ik hoop hier praktijkervaring op te doen als pastoraal medewerker. Religie heeft me altijd geïnteresseerd. Opgroeien als boerenkind op het Friese platteland was ik veel buiten. Ik reed paard en fietste dagelijks door de groene 'greiden'. De wind en de altijd wisselende wolkenluchten zorgden voor een gevoel van oneindigheid. Het vele buitenzijn gaf me de gelegenheid om na te denken over het leven. Ik voelde me verbonden met het uitgestrekte landschap en de klei. Ik ben christelijk opgevoed. Mijn ouders waren Nederlands hervormd. Mijn vader was organist in de plaatselijke kerk. Dat was prettig want ik mocht vaak bij hem boven zitten als hij de kerkdiensten begeleidde. Iedere week zag ik hoe hij de toetsen en de

pedalen van het orgel bediende en hoe hij druk bezig was met liedboeken en partituren. Tijdens de preken was het daarboven rustig. Dan keek ik door de hoge kerkramen naar buiten waar ik me God voorstelde in de wolken. Toen ik puber werd zette ik me af tegen de traditionele opvattingen van mijn ouders. Ik vertrok naar Groningen om te studeren aan de kunstacademie. Ik liet het christendom achter me en verdiepte me in het boeddhisme en in Indiase filosofie. Tijdens mijn studententijd werd ik sannyasin bij Os-

ho, later vond ik inspiratie in de advaita vedanta en de iyengaryoga. Dat is zo gebleven maar de traditie waarin ik was opgegroeid bleef aan me trekken. Ik zocht een weg terug naar het christendom. Ik ging opnieuw naar de kerk en volgde een opleiding voor vrijzinnig pastoraat aan het OVP in Bilthoven. Dat was een prachtige opleiding maar ik kon daar niet een HBO-diploma halen, en dat is nodig als je er ook iets mee wilt doen. Daarom ben ik met een studie aan Windesheim begonnen.

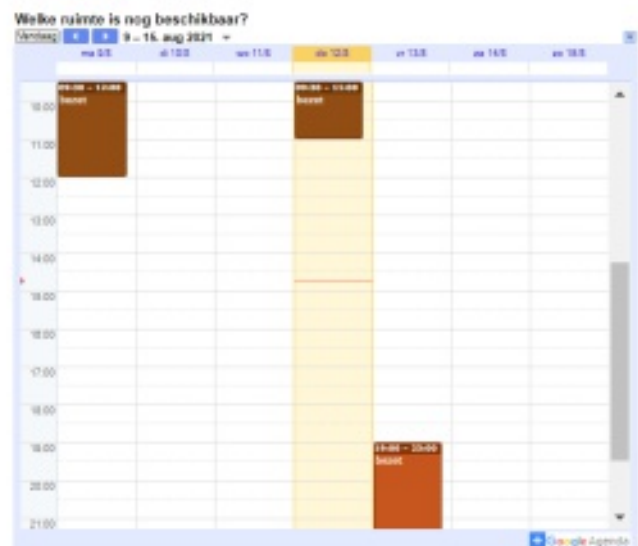
In 2020 heb ik bij de doopsgezinde kerk in Leiden stage gelopen. De stage bij de Ekklesia is mijn eindstage. Ik hoop voor het einde van 2022 af te studeren en ergens een baan te vinden als pastoraal werker.

Met hartelijke groet, Annie de Jong

Reserveren ruimte Rapenburg 100 vernieuwd

Zoals de meeste Ekklesialeden weten, kun je via de website een reserveringsaanvraag voor een ruimte op Rapenburg 100 doen. Tot kort geleden (10 augustus) kon je echter niet zien welke ruimtes beschikbaar waren, en dat was weleens lastig. Voor het plannen van sommige bijeenkomsten wilde je namelijk graag eerst weten of er wel (een geschikte) ruimte beschikbaar was.

In een klein groepje hebben we gekeken of we daar iets aan konden doen, en dat is gelukt. We maken nu gebruik van de Google agenda, waarin alle vier de ruimtes een eigen kleur hebben gekregen. De agenda zie je op het moment dat je een reserveringsaanvraag wilt gaan doen. In het voorbeeld hiernaast zie je dat 1 hoog voor op maandag- en donderdagochtend bezet is en de benedenruimte op vrijdagavond. Hoe je meer kunt zien vind je in de toelichting op de website (<https://www.ekklesialeden.nl/rapenburg-100/verhuur>). Daarnaast is er nu de mogelijkheid om

voor een kortere of langere periode dan een dagdeel te reserveren en kun je zelfs een aanvraag doen voor 4 reserveringen op hetzelfde tijdstip in meer weken. Om die reden is ook het aanvraagformulier aangepast. We hopen dat deze aanpassingen ook verbeteringen blijken te zijn. Feedback

is natuurlijk altijd welkom bij webmaster@ekklesialeden.nl.

Henk Blanksma, Ariena van Poppel en Paulien van Yperen

Toeval bestaat niet?

in memoriam Herman Wiersinga

Als er iets bijzonder gelukkig gebeurt; als we na jaren plotseling bericht van een vriendin krijgen, terwijl we net aan haar denken; als twee geliefden elkaar op wonderbaarlijke wijze vinden, dan zeggen we het zo graag: 'toeval bestaat niet!'. Het helpt ons te voelen dat ons leven ten goede geleid wordt en dat we deelhebben aan gelukkige ontwikkelingen.

Vast geen toeval dat ik in de Leidse Ekklesia was toen er een kaartje aan de 92-jarige ds. Herman Wiersinga werd ondertekend; dat ik uit de honderden boeken van de erven van Nico Bouhuijs onder andere zijn 'Verzoening met het lijden?' uit 1975 mocht meenemen en dat Wiersinga's zoon me aanriep diens vaders afsluitende boek: 'Verzoening als affaire' te lezen.

Voorzienigheid? Toen 'de zaak Wiersinga' in de synode van de Gereformeerde Kerken in 1972 in Lunteren werd behandeld, was ik er samen met mijn moeder een hele dag bij. Een bijzondere spijbeldag was het.

De vraag die ik uit die tienertijd heb onthouden blijkt vrijwel letterlijk in W's boek uit 1975 te staan: 'Moeten we

het zien als Gods wil als een klein meisje op een ochtend besluit langs een andere weg naar school te fietsen om dan door een auto overreden te worden. Of om de 'kwestie W' in dogmatischer termen te parafraseren: 'Was Christus' kruisdood door God gepland en nodig om Hem met menselijke zonden te verzoenen?' Zeer simpel gezegd, was Wiersinga's antwoord op die vragen: 'neen!' Maar ja, daarmee weersprak hij wel bijna alle historisch institutionele credo's inclusief de dogma's van de Gereformeerde Kerken...

Ik was erbij toen de synode over W's antwoorden oordeelde zoals mijn moeder en ik gevreesd hadden. Na een slepende affaire van vijf jaar werd de visie van Wiersinga door de gereformeerde synode uiteindelijk zelfs veroordeeld als in strijd met 'de enigheid des geloofs', maar hijzelf werd geschorst noch afgezet.

Ach, mams en ik zijn vrolijk in de kerk gebleven met onze eigen antwoorden op deze en andere vragen. En inmiddels ben ik ervan overtuigd dat de verandering die wij mensen mogen ondergaan – begeesterd door Bijbelse

wijsheid en Jezus' voorbeeld - tot verzoening zal leiden die bijdraagt aan de komst van het koninkrijk. Kunnen we het daarover eens zijn, lieve lezer/es? Dankbaar ben ik dat de ervaringen in mijn leven zo 'bestierd' zijn, of eigenlijk toch misschien liever, dat ik ze mag zien als 'oh zo mooi geïnspireerd toeval'.

Wessel Eijkman

Collectes Diaconie Ekklesia

Opbrengst

23 mei 791,90 Euro voor Straatpastoraat Leiden e.o. - voor thuis- en dakloze medeburgers.

27 juni 1440,00 Euro voor YAPUKEPA Papua/ Indonesië - beroepsonderwijs voor kansarme bevolking.

Rooster

5 september UAF - werk en onderwijs voor vluchtelingen-studenten in Nederland.

17 oktober Doel wordt nog bepaald.

28 november t/m 25 december (Advent + 1ste Kerstdag) Hoopfonds: extra ondersteuning voor een tiental diaconale partnerorganisaties van de Ekklesia Leiden ivm Corona.

Hunger on the retreat in Ashanti, Ghana

In May/June 2020, the Ekklesia Leiden heard the call of small farmers of the Afram Plains in Ashanti: “Micro credit before the rains in July will allow each of us to add an acre of land and produce many a sack of rice, beans, cowpeas and groundnuts” they said. The Ekklesia answered with a record donation.

In the REDCAPA micro credit scheme, farmers were provided each with almost Euro 200 worth of seeds, fertilizer, crop protection products and cash to plough and ... buy food, if necessary. 115 farmers participated: men and women, Christians and Muslims, immigrants and locals. By December, the collective had jointly produced the equivalent of well over

100,000 additional loaves of bread. Very good to fill the family’s stomachs and to sell surplus product in the market.

The campaign was so successful that 100% of the farmers were able to repay their loans. Lead by 64-year-old farmer’s daughter Elizabeth, early 2021 they proposed: “We would 1) like to increase the number of participants, 2) generate our own rice seeds and 3) purchase a threshing machine (dorsmachine) to thresh ourselves”. Last Easter, the Ekklesia again answered this call with a generous gift.

All refunds and new donations were ploughed (back) into the collaboration. “The number of participants grew to 168, the special

seed production is taking place on 6 dedicated acres (2,5 ha) and we are looking at buying a good threshing machine”. Is the development of the scheme completed now? “Oh no”, says Elizabeth, “the farmers of the surrounding villages have sent their chiefs to let us know they also want to participate. Hopefully, we will be able to accommodate some in the scheme, doctor, next year, God willing”.

Elizabeth Sarfo Adu & Wessel Eijkman (Stuurgroep Diaconie)

Feddema
actueel

Complotdenkers maken anderen verdacht en zaaien wantrouwen

Hans Feddema

Het met populisme verbonden complotdenken intrigeert, vooral als mensen maar fanatiek blijven geloven in het bedachte complot. Het begon in de VS bij het ‘Nine-Eleven’-drama, als zou het Bush-bewind bewust de eigen aanwezige onderdanen hebben willen doden. En recent werd zo ook het idee gelanceerd, als zou het coronavirus niet bestaan, maar zijn verzonnen door ‘machthebbers’ om vooral buitenshuis onze vrijheid wat in te perken. Vrijwel even recent was er in twee gemeenten, namelijk in Bodegraven en Almelo een rechtsgeding, respectievelijk tegen Micha K. en Joost K. en in Almelo tegen de 37-jarige Michiel P. De laatste heeft NOS-medewerkers bedreigd en hen tevens beschuldigd van het brengen van ‘fake’-nieuws en daarbij de hoop uitgesproken dat er ‘een bom zou vallen op de gasten van de NOS’. Michiel P. kreeg in Almelo 70 uur taakstraf en een voorwaardelijke celstraf van een week. Dit omdat hij NOS-medewerkers ook telefonisch had bedreigd voor hun wat hij noemt ‘fake’-nieuws, wat hij bovendien als ‘landverraad’ kwalificeerde. Micha K. en Joost K. hadden op internet vrienden opgeroepen om bloemen neer te leggen bij kindergraven op het kerkhof in Bodegraven. Als kamerlid Wilders journalisten openlijk ‘uitzonderingen daargelaten tuig van de richel’ noemt, komt de journalistenbond terecht in het geweer, maar ik heb zeker ook begrip voor de actie van Bodegraven tegen Micha K., die overigens op dit moment in de publiciteit is doordat hij in Noord-Ierland is.

Een der complottheorieën om mensen met topfuncties zwart te maken, is die dat er een sado-pedofielenennetwerk zou zijn van ‘machthebbers’ in de journalistiek, democratie, wetenschap en rechtspraak. Dat zou een netwerk zijn, dat er soms of vaak ook toe zou overgaan kinderen te doden en hun bloed te drinken. Jaap van Dissel (RIVM) en de burgemeester van Bodegraven zouden daar ook toe behoren. Hoe gek ook, velen lijken dit te geloven, niet in de laatste plaats twintigers

en dertigens, die veel op internet opereren. Bodegraven spande dat geding mede aan, omdat een aantal burgers daar kindergraven hebben en zij zich gekwetst voelen door dat vreemde ritueel. Maar het gaat me niet om dit geding, waarin Bodegraven overigens begin juli gelijk kreeg en de complotdenkers op straffe van een dwangsom werden veroordeeld hun teksten van het internet te halen, omdat er 'geen enkel bewijs is voor dat sado-pedofiëlenennetwerk'. Het gaat mij er meer om hoe complotdenkers opereren. Zij blijken meestal erg overtuigd van hun eigen gelijk, hoe dwaas dit ook overkomt. Het droevige is dat zij niet (willen) inzien, dat hun theorieën ook wel eens 'fake' kunnen zijn en er alles aan doen om anderen - dus ook ons - er van proberen te overtuigen. Iets wat zou betekenen tevens te moeten accepteren, dat het bij ons allemaal niet zo deugt en onze democratie, rechtspraak en journalistiek maar schijn is. Nee, dit toch liever maar niet. Denken is vrij, maar dit is behalve onzinnig in wezen schadelijk gezien de verdachtmaking van mensen. Het kan indirect zelfs leiden tot bedreigingen, zoals Jaap van Dissel recent overkwam. Laten we ook niet vergeten dat de neergeschoten Peter R. de Vries een bij populistten niet direct populaire journalist was. Qua duiding van dit vreemde fenomeen verwijs ik apart op de invloed van de sociale media, ten slotte sociologisch nog naar het proces van individualisering van nu of liever naar soms wat doorschietende elementen daarin, waarbij men nogal eens vlucht in een 'bubbel'. Het lijkt goed dit te onderkennen, zeker als we nogal positief en op vrede gericht zijn of zelfs menen, zoals ik vrienden speels wel eens voorhoud, dat het draait om de liefde in de wereld. Nederland is trouwens zo gek nog niet qua democratie, rechtsstaat en vrije pers. In de landen waar ik onderzoek deed als antropoloog maakte ik dat wel eens anders mee.

De volgende

Hooglandse Nieuwe

zal verschijnen op

zondag

31 oktober 2021

Het thema van dat
nummer zal zijn

solidariteit

U wordt uitgenodigd om

een bijdrage in te sturen,

een stuk van maximaal 600

woorden.

De kopijdatum voor het

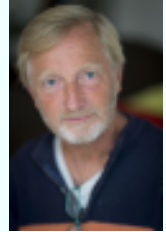
oktobernummer zal zijn

zondag 17 oktober 2021

Het favoriete gedicht van ...

Arie de Kluijver

Thuis

*Alsof je een plek bereikt.
Om je heen kijkt en weet
dat je thuis bent.*

*Een weiland, vergeten
langs duinen en bosrand,
iemand buigt tussen jou
en een feest – op zoek
naar de wijn, een gezicht
wordt zijn eerste woorden,
wat geschreven werd voor jou
door een nooit gevoelde hand.*

*Alsof je dit al kende
voor je het zag. Er geweest was
voor je er zou komen.*

Zo thuis

Kees Spiering

Het gevoel van thuis komen kent iedereen. Die ene plek die bij je hoort. Waarmee je verbonden bent. Vier muren die meer zijn dan de stenen alleen. Ik schreef ooit een haiku waarin ik ons huis vergeleek met een derde huid. Pas als het echt goed past, wordt je huis een thuis. Tijdens de corona lockdown had ik weleens last van 'Fernweh'. Dat verlangen nieuwe wegen te willen verkennen. Niet langer binnen te hoeven zitten. De berglucht snuiven. Zomaar zwerven. Een tentje onder de sterren. Thuisloos is natuurlijk ook veel erger dan dakloos. Pas als je veel zwerft weet je pas hoe het voelt om weer écht thuis te komen. Een omarming. Een warm bed. Een huis in de stad van mijn hart. Zo thuis.

